

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/wydawnictwo/do-pobrania/broszury/seria-bohaterowie-niepodleglej/o-niepodleglosc-i-granice-pols/93147,Jozef-Skrzydlewski.html>
28.02.2026, 12:23

Józef Skrzydlewski

18.03.2020

Zdzisław Kościański, *Józef Skrzydlewski*, Warszawa 2019, 36 s., ISBN: 978-83-8098-564-3

Seria wydawnicza: Bohaterowie Niepodległej

Publikacja nie jest przeznaczona do sprzedaży

Płk dypl. Józef Skrzydlewski to organizator kompanii powstańczych w Grodzisku Wielkopolskim, dowódca kompanii, płk Wojska Polskiego.

Urodził się 21 lutego 1896 r. w Grodzisku Wielkopolskim. Podczas nauki w szkole powszechnej uczestniczył w strajku szkolnym 1906/1907. W gimnazjum grodziskim zaliczył pięć klas, pozostałe w Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu. Przeszedł stopnie wtajemniczenia Towarzystwa Tomasza Zana, prowadząc tajne kółka i ucząc młodszych kolegów języka polskiego, literatury i historii. Należał do drużyny wojskowej tejże organizacji, a następnie do Tajnej Organizacji Niepodległościowej w Poznaniu.

Przed wybuchem I wojny światowej brał udział w kursie wojskowym w Krakowie. Zmobilizowany jako piechur do armii niemieckiej, po przeszkoleniu w baonie zapasowym 6 Pułku Grenadierów we Wschowie wcielony został na początku 1916 r. do 82 Pułku Piechoty i skierowany na front wschodni. W lecie 1917 r. przerzucono go na front zachodni. Uczestniczył w walkach odwrotowych armii niemieckiej w Belgii. W końcu listopada zdezerterował i dotarł do Poznania.

W 1918 roku po nawiązaniu kontaktu z organizacjami ruchu niepodległościowego w rodzinnym Grodzisku Wlkp. przystąpił do zorganizowania polskiej Służby Straży i Bezpieczeństwa, z którą usunął dotychczasowe władze z miasta i okolic. Utworzył w Grodzisku Wlkp. organizacyjne i zaopatrzeniowe zaplecze frontu zachodniego. Pod koniec stycznia 1919 r. zakończył formowanie drugiej z kolei grodziskiej kompanii powstańczej. W końcu stycznia przystąpił do formowania trzeciej kompanii, na czele której na początku marca przeprowadzał operację zabezpieczenia obszaru na pld. od Zbąszynia. W marcu z kompanią wszedł w skład 2 Pułku Strzelców Wielkopolskich. Zorganizował pierwszą szkołę podoficerską tegoż pułku we Lwówku i 4 kompanię karabinów maszynowych.

Jako dowódca 4 kompanii karabinów maszynowych wyruszył w sierpniu 1919 r. na front wschodni, gdzie przebywał do marca 1920 r. Następnie przeniesiony został rozkazem Naczelnego Dowództwa na stanowisko instruktora-wykładowcy Szkoły Oficerskiej w Bydgoszczy, gdzie przebywał do 1926 r. Po odbyciu studiów w Wyższej Szkole Wojennej przeniesiono go (1928) do Ministerstwa Spraw Wojskowych, potem do Sztabu Głównego (w międzyczasie – w latach 1934-1936 – przebywał na stażu liniowym w 81 Pułku Piechoty w Grodnie, jako dowódca baonu). Był aktywnym członkiem organizacji powstańczych, m.in. przez szereg lat przewodniczącym Koła Powstańców Wielkopolskich w Warszawie.

Po przekroczeniu granicy rumuńskiej we wrześniu 1939 roku został internowany. Od 1940 roku

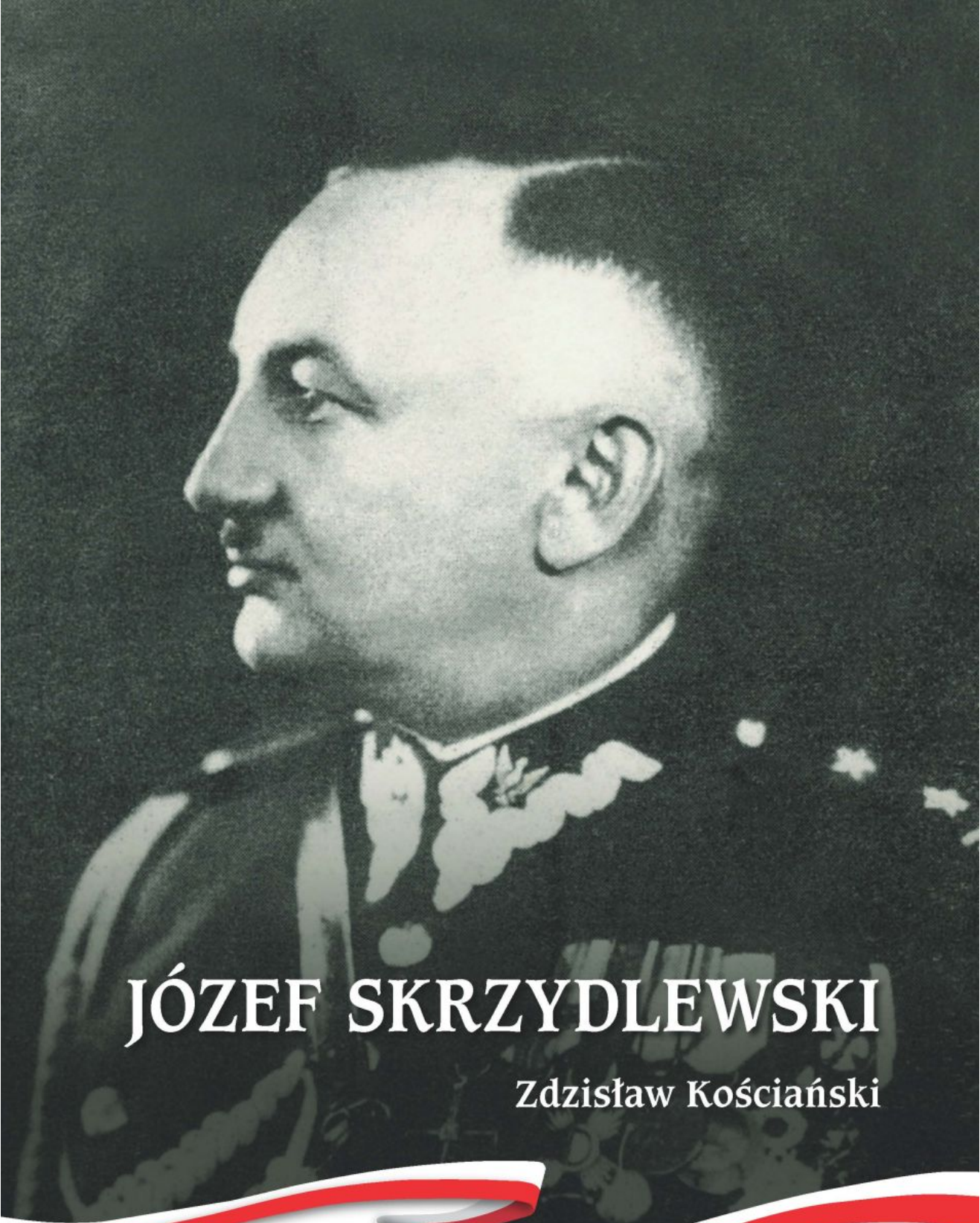
przebywał we Francji, gdzie pełnił funkcję szefa sztabu I Dywizji Grenadierów Armii Polskiej. Po upadku Francji więziony przez Niemców w obozach jenieckich (1940-1945), po powrocie do kraju brał aktywny udział w pracach organizacji zrzeszających powstańców wielkopolskich, m.in. był częstym gościem Związku Powstańców Wielkopolskich w Grodzisku Wlkp. W latach 50. był represjonowany.

Zmarł 7 maja 1952 r. w Warszawie. Staraniem Komisji Środowiskowej Powstańców Wielkopolskich przy ZBoWiD ekshumowano jego zwłoki w Warszawie i przewieziono do Grodziska Wlkp., gdzie w 1957 r. złożono je w mogile pierwszych poległych powstańców wielkopolskich na cmentarzu parafialnym. Po latach doczekał się upamiętnienia także poza cmentarzem w postaci patronowania jednemu z rond w Grodzisku Wlkp.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Centrala, Poznań

JÓZEF SKRZYDLEWSKI

Zdzisław Kościański

BOHATEROWIE
NIEPODLEGŁEJ

Pliki do pobrania

[Józef Skrzydlewski \(pdf, 11.61 MB\)](#)
